

Seat No. : \_\_\_\_\_

**MN-125**

March-2019

M.A., Sem.-IV

**509 : Economics  
(Labour Economics)  
(Old)**

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) શ્રમનો અર્થ જણાવો. ભારતમાં શ્રમનું મહત્ત્વ સમજાવો. 14

અથવા

ભારતના સંદર્ભમાં શ્રમની લાક્ષણિકતાઓ સવિસ્તાર સમજાવો.

(B) બે-ત્રણ લીટીમાં જવાબ આપો : (કોઈ ચાર) 4

- (1) શ્રમિકોના પ્રશ્નો માટેના જવાબદાર પરિબળો કયા છે ?
- (2) રેશનાલાઈઝેશનનો અર્થ જણાવો.
- (3) આર્થિક સુધારણાઓ એટલે શું ?
- (4) શ્રમના અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ જણાવો.
- (5) કાર્યપરિહાવૃત્તિના કારણો જણાવો.

2. (A) ટેકનોલોજી અને રેશનાલાઈઝેશનની શ્રમ બજાર પર અસર સવિસ્તાર ચર્ચો. 14

અથવા

દ્વિતીય રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગની ભલામણો શું છે ? સવિસ્તાર સમજાવો.

(B) બે-ત્રણ લીટીમાં જવાબ આપો : (કોઈ ચાર) 4

- (1) શ્રમ બજારનો અર્થ જણાવો.
- (2) વૈશ્વિકરણ એટલે શું ?
- (3) 'સ્ટ્રાઈક બેલોટ'નો અર્થ શું છે ?
- (4) શ્રમની ગતિશીલતાનો અર્થ જણાવો.
- (5) ખાનગીકરણ એટલે શું ?

3. (A) વેતન તફાવતનો અર્થ જણાવો. ભારતમાં વેતન તફાવતો માટે જવાબદાર પરિબલો ચર્ચો. 14

**અથવા**

ભારતમાં વેતન નીતિની ટીકાત્મક સમીક્ષા કરો.

- (B) બે-ત્રણ લીટીમાં જવાબ આપો : (કોઈ ત્રણ) 3

- (1) વેતનના પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંતો કયા છે ?
- (2) વેતનના સીમાંત ઉત્પાદકતાના સિદ્ધાંતની કોઈ બે ટીકાઓ લખો.
- (3) વેતન ભંડોળનો અર્થ જણાવો.
- (4) ન્યૂનતમ વેતનનો ખ્યાલ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (5) નિર્વાહ વેતનનો અર્થ શું છે ?

4. (A) સામૂહિક સૌદાગીરીનો અર્થ જણાવો અને તેનું સ્વરૂપ સમજાવો. 14

**અથવા**

સામૂહિક સૌદાગીરીના સિદ્ધાંતો સવિસ્તાર સમજાવો.

- (B) બે-ત્રણ લીટીમાં જવાબ આપો : (કોઈ ત્રણ) 3

- (1) સામૂહિક સૌદાગીરીની વ્યાખ્યા આપો.
- (2) સામૂહિક સૌદાગીરીના હેતુઓ જણાવો.
- (3) સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારીનો ખ્યાલ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (4) WPMના મોડેલ કયા છે ?
- (5) જોઈન્ટ મેનેજમેન્ટ કાઉન્સિલ ટૂંકમાં સમજાવો.

Seat No. : \_\_\_\_\_

**MN-125**  
**March-2019**  
**M.A., Sem.-IV**  
**509 : Economics**  
**(Labour Economics)**  
**(Old)**

**Time : 2:30 Hours]**

**[Max. Marks : 70**

1. (A) Give the meaning of labour. Explain the significance of labour in India. **14**

**OR**

Explain in detail characteristics of labour in India.

- (B) Answer in two-three lines : (Any **Four**) **4**

- (1) What are the factors which gives rise to labour problems ?
- (2) Give the meaning of rationalisation .
- (3) What is meant by economic reforms ?
- (4) What do you mean by labour economics ?
- (5) State the causes of absenteeism.

2. (A) Discuss in detail impact of technology & rationalisation on labour market. **14**

**OR**

What are the recommendations of second National Commission on labour ?  
Explain in detail.

- (B) Answer in **two-three** lines : (Any **Four**) **4**

- (1) Give the meaning of labour market.
- (2) What is globalisation ?
- (3) What is the meaning of 'Strike Ballot' ?
- (4) Give the meaning of mobility of labour.
- (5) What is privatisation ?

3. (A) What do you mean by wage differential ? Discuss the factors responsible for wage differential in India. 14

**OR**

Give a critical review of wage policy in India.

- (B) Answer in **two-three** lines : (Any **three**) 3

- (1) Enumerate classical theory of wages.
- (2) Give any two drawbacks of marginal productivity theory of wages.
- (3) What is the meaning of wage fund ?
- (4) Briefly explain the concept of minimum wage.
- (5) What is meant by living wage ?

4. (A) Give the meaning of collective bargaining. Also explain its nature. 14

**OR**

Explain in detail theories of collective bargaining.

- (B) Answer in **two-three** lines : (Any **three**) 3

- (1) Define collective bargaining.
- (2) What are the objectives of collective bargaining ?
- (3) Briefly explain the concept of worker's participation in management.
- (4) State the models of WPM.
- (5) Briefly explain the joint management councils.

# MN-125

March-2019

M.A., Sem.-IV

## 509 : Economics (Economics of Modern India) (New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ સૂચવે છે.

1. (A) નાણાકીય નીતિ એટલે શું ? ભારતની વર્તમાન નાણાકીય નીતિ સમજાવો. 14

અથવા

ગરીબી એટલે શું ? ભારતમાં ગરીબીના વલણો તપાસી ગરીબી નિવારવાના ઉપાયો સમજાવો.

(B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ ચાર) 4

(1) રાષ્ટ્રીય આવકનો અર્થ સમજાવો.

(2) RBIના નાણાના પુરવઠાના માપદંડો જણાવો.

(3) વિદેશ વેપાર એટલે શું ?

(4) વેપાર તુલાનો અર્થ આપો.

(5) લેણ-દેણ તુલાની અસમતુલા નિવારવાના એક ઉપાય જણાવો.

(6) “બેરોજગારી સ્થળાંતર માટે જવાબદાર છે.” – આ વિધાન સમજાવો.

2. (A) ‘વસ્તી એ આર્થિક વિકાસની મર્યાદા છે કે ઉપયોગી સંસાધન’ ભારતના સંદર્ભમાં સમજાવો. 14

અથવા

વસ્તી સંક્રમણનો સિદ્ધાંત ભારતના સંદર્ભમાં સમજાવો.

(B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ ચાર) 4

(1) ટકાઉ વિકાસ એટલે શું ?

(2) વસ્તી પ્રક્ષેપણ એટલે શું ?

(3) કાચો જન્મદર (Crude Birth Rate) એટલે શું ?

(4) જીવન સારણીનો ખ્યાલ આપો.

(5) સાપેક્ષ અને નિરપેક્ષ ગરીબીનો અર્થ સમજાવો.

(6) વસ્તી વૃદ્ધિની પર્યાવરણ પરની એક અસર જણાવો.

3. (A) ભારતમાં પ્રદૂષણ નિયંત્રણ માટે સરકારે લીધેલા પગલાંની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

પર્યાવરણ એટલે શું ? ભારતમાં પર્યાવરણીય કાયદાઓની સમીક્ષા કરો.

(B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) 3

- (1) ગરીબી અને પર્યાવરણ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો.
- (2) રાજ્ય સરકારે લીધેલ પર્યાવરણ જાળવણીનું એક પગલું જણાવો.
- (3) પર્યાવરણ જાળવણી માટે કામ કરતાં એક NGO જણાવો.
- (4) પર્યાવરણ અને ટકાવિ આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો.
- (5) ચિપકો આંદોલન એટલે શું ?

4. (A) ભારતમાં આયોજનના બોધપાઠો સવિસ્તાર સમજાવો. 14

અથવા

GST નું માળખું સમજાવી તેની ભારતીય અર્થતંત્ર પરની અસરો ચર્ચો.

(B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) 3

- (1) નીતિ (NITI) આયોગનું પુરૂં નામ જણાવો.
- (2) સ્કીલ ઈન્ડિયાનો ખ્યાલ સમજાવો.
- (3) સ્વચ્છ ભારત અભિયાન સંદર્ભે ભારત સરકારે લીધેલાં પગલાં જણાવો.
- (4) મૂડી વિનિવેશીકરણ એટલે શું ?
- (5) ખાનગીકરણ એટલે શું ?

Seat No. : \_\_\_\_\_

**MN-125**

**March-2019**

**M.A., Sem.-IV**

**509 : Economics  
(Economics of Modern India)  
(New)**

**Time : 2:30 Hours]**

**[Max. Marks : 70**

**Instructions :** Figures given to the right side of question are full marks.

1. (A) What is monetary policy ? Explain India's current monetary policy. **14**

**OR**

What is Poverty ? Check out the trends of poverty in India. Explain solutions to prevent poverty.

(B) Answer briefly the following questions : (Any **Four**) **4**

- (1) Explain the meaning of National Income.
- (2) Explain the Money Supply standards of RBI.
- (3) What is foreign trade ?
- (4) Give the meaning of the trade balance.
- (5) Explain the one step to prevent of imbalance of payment.
- (6) "Unemployment is responsible for migration" – Explain this statement.

2. (A) 'Population is the limitation of economic development or useful resources' explain in the context of India. **14**

**OR**

Explain the theory of demographic transition in the context of India.

(B) Answer briefly the following questions : (Any **Four**) **4**

- (1) What is Sustainable Development ?
- (2) What is the population projection ?
- (3) What is a Crude Birth Rate ?
- (4) Give the meaning of life tables.
- (5) Explain the meaning of relative and absolute Poverty.
- (6) Explain the impact of the population on the environment.

3. (A) Discuss the steps taken by the government to control pollution in India. **14**

**OR**

What is the environment? Review Environmental Laws in India.

- (B) Answer briefly the following questions : (Any **Three**) **3**

- (1) Explain the relationship between poverty and the environment.
- (2) Explain the step taken by the state government to preserve environment.
- (3) Explain an NGO working for Environmental Maintenance.
- (4) Explain the relationship between environment and sustainable economic development.
- (5) What is Chipko Movement ?

4. (A) Explain the lessons of planning in India in detail. **14**

**OR**

Explain the structure of GST and discuss its implications on Indian economy.

- (B) Answer briefly the following questions : (Any **Three**) **3**

- (1) Explain the full name of NITI aayog.
  - (2) Explain the concept of Skill India.
  - (3) Tell us about steps taken by the Government of India regarding clean India campaign.
  - (4) What is Demonetization ?
  - (5) What is Privatization ?
-